

Kuressaare linnavolikogu esimehe poolt kokku kutsutud Kuressaare linnavolikogu ajutise töögrupi teine koosolek

PROTOKOLL nr 2

Kuressaare

26. november 2014 nr 2

10.00-12.00, Raekoda

Töögrupi ülesanne: kaaluda erinevaid sisulisi ja koolikorralduslikke variante linna hariduse kvaliteedi ja õppekeskkonna parandamiseks.

Osalejad: Toomas Takkis, Neeme Rand, Ly Kallas, Marvi Ehte, Kairit Lindmäe, Reeli Kõiv, Anne Keerberg, Priit Nurk, Tõnu Erin, Tiia Leppik, Õilme Salumäe, Mia Rand, Piret Pihel, Raivo Peeters, Jaanis Prii, Marjana Prii, Viljar Aro, Marju Kirss

Toomas Takkise juhatab sisse koosoleku.

Meie töögrupi esimesel koosolekul kaardistasime meie üldharidussüsteemi olukorda linnas ja maakonnas (vt protokoll nr 1).

Kokkuvõtvalt hindasid asjaosalised Kuressaare koolide üldhariduse korralduse, õppekeskkonna ja õppekvaliteedi heaks, riigi poolt peale surutavasse ümberkorraldusse (riigigümnaasium igasse maakonnakeskusesse) suhtusid asjaosalised pigem skeptiliselt.

Sellest hoolimata otsustasime aruteludega edasi minna ja kuna HTM-i üks olulisi eesmärke riigigümnaasiumide moodustamise põhjendamisel oli „hariduse kvaliteedi ja õppekeskkonna parandamine“, siis sellel teemal me täna jätkame.

Takkis loeb ette mõned „hariduse“ ja „kvaliteedi“ mõistete definitsioonid:

- Haridus on õppeprogrammidega ettenähtud teadmiste, oskuste ja vilumuste, väärtuste ja käitumisharjumiste süsteem, mida ühiskond tunnustab ning mille omandamist ta kontrollib (Vikipeedia, EV Haridusseadus)
- Haridus kui isikliku, kultuurilise ja ühiskondliku väärtuse tekitaja ja hoidja (Eesti haridusstrateegia)
- Kvaliteet on omadus, laad, headus. Kvaliteet on asja, toote, teenuse, info omadus(ed) ja täpne vastavus otstarbele, vajadustele ja nõudmistele (vt standard), tarbimisomaduste kogum (Vikipeedia)
- Kvaliteet on olemi karakteristikute (eristavate tunnuste) kogum, mis võimaldab rahuldada kindlaksmääratud ja eeldatavaid vajadusi (Eesti standardisüsteem)

Nende mõistete definitsioone on mitmeid teisigi. „Haridusest“ ja „kvaliteedist“ ja „hariduse kvaliteedist“ võib meil igapäev olla erinev arusaam. Täna koosolekul proovime kirja saada kohalolijate arusaamised ja arvamused.

Meie teise koosoleku tööküsimus:

Milliseid võimalusi näete Kuressaares pakutava hariduse kvaliteedi ja õppekeskkonna muutmisel veelgi paremaks

a) sisuliselt?

b) koolikorralduslikult?

Mida me silmas peame, kui räägime „hariduse kvaliteedi ja õppekeskkonna paremaks muutmisest“?

Sissejuhatuses kokkuvõtteks- püüame täna defineerida seda umbmäärast „hariduse kvaliteeti“, püüame kirja saada kohalolijate arusaamu sellest ja ka sellest, kuidas saaks seda meie linnas veel paremaks muuta. Igaühel on õigus. Ükski ettepanek ei ole vale. Fikseerime täna selle, mida mõistame „hariduse kvaliteedi“ all.

Järgnevalt saavad sõna kõik kohalolijad.

Viljar Aro – kvaliteet: mida riik selle all mõtleb ja mida meie. Mõtted peaksid olema selgelt sõnastatud, kõigile arusaadavad ja mõõdetavad. Riigieksamid: Saaremaa gümnaasiumide lõpetajate tase on väga hea, maakondade arvestuses 1-2 Tartu järel. Ei kujuta ette, kas võib saada veel paremaks, kui midagi muuta. Aineolümpiaadidel ollakse samuti edukad. Ülikoolidesse sisse saamine ei ole enam objektiivselt mõõdikuks. Kui vaadata teist poolt – sotsiaalsed oskused, siis huvitegevuse traditsioon on pikaajaline ja meil ei ole midagi häbenenud. Nõrk koht – õpilaste arvu vähenemisel vähenevad õpetajate koormused. Siis peavad õpetajad otsima tööd juurde, tööd teise töandja juures. Tulemus ei pruugi olla enam nii viljakas. Ideaalne on panustada ühte kooli. Aineolümpiaadideks ettevalmistamine kannatab selle all. Kui õpilaste kriitiline arv liiga väike, siis ka see vähendab motivatsiooni.

Mia Rand – Viljar ütles juba suurema osa ära. Õpetajate teadmatus ja ebakindlus vähendab samuti kvaliteeti.

Viljar Aro – Õppekava. Õnneks ei olda enam kinni valikutega. Vähene õpilaste arv vähendab valikuid, liigne vabadus valikutes viib üldjuhul lihtsamate valikute juurde. Pigem võiks valikuid olla vähem, toetada suundasid.

Tiia Leppik – hariduse kvaliteet on õpitulemused. Kui võtta laiemalt, siis tuleks vaadata õpikeskkondi, valikurohku, millised võimalused on neil, kel on õppimisega raskusi. Kui riik annaks raha olemasolevate õpikeskkondade jaoks, siis saaks ka hariduse kvaliteeti parandada.

Õilme Salumäe – kas need võimalused, mida suudame pakkuda, kas need rahuldavad õpilasi, või valitakse mandri gümnaasiumid. Kvaliteedi näitaja on ka see, kas kooli keskkond tõmbab õpetajat tööle ja kas see keskkond arendab õpetajat. Kas näitajad saab siduda „kriitilise massiga“. Oluline, et sotsiaalne ruum oleks olemas.

Tõnu Erin – kvaliteedi hindamine – riigieksami tulemus. Valik on läinud kitsamaks, mõõdab kolme põhiainet. Mõõta tuleks ka alustajate ja lõpetajate arvu, miks tulemused sellised. Selleks, et teha head tööd, ei tohiks olla õpetaja koormus liiga suur. Gümnaasium pühendub rohkem andekamatele, põhikooli põhirõhk on praegu keskmisel õpilasel, et keegi ei jääks maha, tähelepanu neile, kes vajavad lisatuge. Andekad kipuvad jääma tahaplaanile. Ei ole vahet, kas on riigi -või munitsipaal-kool. Vahest siis, kui on üks gümnaasium, kuhu koondatud parimad õpetajad. Oluline, et õpetajal oleks rohkem aega ja et ta tahab oma tööd teha. Raha piirab, piirab valikuid.

Toomas Takkis – kas põhikoolis peaksid siis olema „teisejärgulised õpilased ja õpetajad“.
Tõnu Erin – seda mitte.

Õilme Salumäe – kes on gümnasist? Kas see, kes ainult see, kes soovib jätkata õpinguid ülikoolis või on ka need, kelle suund on kutseõppele, paljud valikud kutseõppes algavad keskhariduse baasilt.

Toomas Takkis – küsimised jätame üles.

Viljar Aro – terviksüsteem – keskkond. Praegune liiga väikesteks tükkideks hajutamine raiskab raha, vajab süsteemsemat lähenemist, koordineeritust, ühtlastele ja mõistlikel põhimõtetel jaotamist. Erti valusaks teema HEV laste puhul.

Tiia Leppik – valikuvõimalused – erinevad kooliliigid. Oluline, et valikutes oleks mitte ainult üks kool vaid laiem spekter: gümnaasium, ametikool, HEV-õpe.

Ly Kallas – meie kontingent on natuke teistsugune, ei saa hinnata ainult riigieksamite alusel. Saaremaa ja Kuresaare haridust hinnatakse. Meil on erinevad võimalused sihtgruppidele – see on meie tugevus. Suudame anda võimetekohase hariduse, mis võimaldab inimesel hakkama saada. Ka meie koolist minnakse kõrgkooli jne. Hariduse saamise võimalused ja jätkamine hoiab inimesi siin paigal. Õpikeskkond hea, kvaliteediga peab siiski kaasnema pidev areng. Ka meie ei taha latti alla lasta. Erinevate koolitüüpide olemasolu tekitab konkurentsi ja see omakorda mõjutab kvaliteeti.

Marvi Ehte – kvaliteeti ei näita ainult riigieksami hinded. Kvaliteedi mõõdikuks võiks olla sotsiaalne toimetulek, võimalus oma õpinguid jätkata. Vajadus on muuta õpetajate täiendõpet, et õpetajal jätkuks koormust ühes koolis. Vajalik omandada põhierialale juurde lisaerialasid. Üks pool ülekoormatud, teine pool alakoormatud. Stressi tekitab nii ala- kui ka ülekoormus.

Ly Kallas – KTG-s see juba toimib.

Piret Pihel – hariduse kvaliteet – erinevad väärtused – isiksuslikud, ühiskondlikud, kultuurilised. Mõõtmine on väga keeruline. See, mis on inimese jaoks isiklikult väärtus, on väga erinev, oht mõõta ainult mõõdetavaid asju. Koolis kannab väärtust õpetaja. Peab jälgima, mis väärtusi õpetaja isikuna kannab. Koolivõrgu korrastamine on väga vajalik ja oluline, ümberkorraldamine maakonnas tervikuna. Kui midagi ette ei võeta, siis juhtub midagi, mis pole just parim, kannatavad õpetajad ja õpilased. Kogukondlik väärtus – hinnata kas see on väärtus ka üksikule inimesele ja ühiskonnale tervikuna.

Marju Kirss – Konkurentsi on mitut tüüpi. Konkurssi gümnaasiumisse astumiseks enam ei ole. Põhikooli lõpetaja saab pingutamata gümnaasiumisse sisse. Õpilasel on tunne, et koolil on teda vaja, selline olukord ei sunni pingutama. Lapsel on võimeid enamaks, kuid ta ei kasuta neid, olukord ei sunni pingutama. Selle tõttu kannatab meie hariduse kvaliteet. Õpetajate koormused on kasvanud, palgad langenud – see ei soodusta samuti kvaliteetset haridust (tunde liialt palju, muuks enam aega ei jää, kannatab tunni ettevalmistamine jne). Praegu teevad õpetajad tööd oma missioonitundest. Andekamad – kui arvud jäävad liiga väikeseks, siis killustumus ei vii omavahel kokku lapsi ja õpetajaid

Toomas Takkis – küsimuseks on kas gümnaasiumisse vastuvõtt piirangutega ainult parimatele ning teistele ametikool või vaba võimalus kõigile soovijatele.

Marju Kirss - põhikooli lõpetaja peaks mõtlema hoolikalt läbi, mis on talle tulevikus kõige parem. Praegu on gümnaasium kõige lihtsam valik ja lükkab edasise otsustamise kaugemale.

Piret Pihel: Mida me väärtustame: kas baasteadmisi, erialaseid oskusi või elustiili?

Neeme Rand – Kas on õige pakkuda seda, mida klient soovib? Sõltub kliendist, kuid kindlasti tuleb õpetada hindama ka peenemaid väärtusi. Õppimine peab eeldama jõupingutust, suunatud valikud tarkade klubilt. Näiteks Soome haridusminister ütles, et Soome kool on küll hea, kuid ei õpeta kangelas. Meie keskendunud liialt tippudele, liiga sageli räägime me õnnestumisest, kui palju saab sisse gümnaasiumidesse. Eesmärk peaks olema iga õppija võimete avastamine, nende toetamine ja elus hakkamasaamine, igaüks loeb, keegi ei tohi haridussüsteemist ära kaduda, oluline on õpingute jätkamine pärast põhikooli. Ei saa lubada olukorda, et põhikooli lõpetaja läheb Soome tööle. Selle peale peame reageerima. Tänapäevane arvestussüsteem võimaldab jälgida iga põhikoolilõpetaja edasist hariduskäiku. Statistikas oluline jälgida edasiõppimist mitte ainult edasiõppimist gümnaasiumis. Gümnaasium on selleks, et ette valmistada noori järgmise taseme hariduseks. Ametikool on suutnud tagada, et meil on erialade arv suur. Mis muutiks riigigümnaasiumi tekkega? Meie roll ametikoolina on pakkuda 40% kutseõpet, see tase on tänaseks laskunud alla vahekorrale 35-65%. Gümnaasiumi ülesanne on valmistada ette jätkamiseks järgmisel tasemel. Arvude vähenedes vähenevad ka ametikooli erialade valikud, oli 15, täna 12, väheneb veelgi, aastal 2020 sama lehvikut enam ei ole. Me peame olema valmis ütleva, et teatud erialadel õppimiseks tuleb minna mandrile. Iga haridusametnik peaks jälgima seda, et ükski õpilane ei lähe kaduma.

Õilme Salumäe - statistika. EHIS-s võimaldab täna jälgida elukohajärgse omavalitsuse alusel, seega jäävad välja need, kes küll on lõpetanud põhikooli Kuressaares, kuid kelle elukoht on väljaspool Kuressaare linna.

Piret Pihel – 2012.a uuring. Mandrile liikumine on tagasihoidlik.

Toomas Takkis – Äsja avaldatud Töötajate Liidu manifest rääkis keskhariduse kohustuslikkusest kõigile.

Neeme Rand – täna ei saa vaadata kutseharidust ainult kutseandjana.

Anne Keerberg – küsimus on kus keskharidus omandatakse? Mina toetan keskhariduse nõuet täielikult. Oluline aspekt on kogukonna rahulolu, eelnev haridus peab andma ettevalmistuse jätkamiseks. Saaremaa kogukond on rahul hariduse kvaliteediga. Aga peame hakkama mõtlema, et selline kvaliteet oleks meil olemas ka 10 a pärast. Hindama nii oma võimalusi kui riigi pakutavat.

Marjana Prii – hariduse kvaliteet võrdub elu kvaliteediga, tagama kvaliteetse hakkamasaamise elus. Õppida elukestvalt, väärtuste leidmine. Haridus on baas millelt langetada õigeid valikuid elus. Väärtuste kasvatamisel põhi kodust ja põhikoolist, gümnaasiumis olulisem akadeemiline toimetulek. Kvaliteedi tagaja on õpetaja, eeskuju, kasvatustegevus suunab väärtusi. Suund kõrgkoolile ei pruugi tagada hästi toimetulemist elus. Konkurentsi puudumine – kas hea või halb? Lapsepõlv pikeneb, inimesel läheb aega endas selgusele jõudmisega järjest rohkem. Kõik põhikooli lõpetajad ei ole veel küpsed tegema kindlaid valikuid. Pärast gümnaasiumi lõpetamist on ta küpsem tegema valikuid, paljud erialad eeldavadki keskhariduse olemasolu.

Ly Kallas – toetab Marjana Prii mõtteid.

Marjana Prii – kogukonna rahulolu. Meie lapsevanemad ja õpilased on meie kooli haridusega rahul. Väärtuste kujundamisel on kõige kriitilisem õpetaja.

Anne Keerberg – mina ei piiraks sissesaamise võimalusi, proovimine ja mittelõpetamine on endas selgusele jõudmine. Esimest katset järgmisel astmel ei tohiks sel juhul hinnata ebaõnnestumisena,

oluline, et inimesel oleks julgust ja võimalust proovida ja et teda ei piiraks paaniline hirm ebaõnnestuda, ebasobivale valikule peab järgnema uus valik.

Piret Pihel – torkab silma see, et meil on tekkinud õpilaste sihtrühm, kes proovivad ja katsetavad. Teevad valesid valikuid, saavad ebaedu kogemuse, kui sellele lisandub veel ka isiklike väärtuste kriis, siis võib jätkamine olla väga vaevarikas. Teise ringi õpilased.

Marjana Prii – Põhikoolide tase on ebaühtlane. Vaja on tugisüsteeme, mis toetavad õpilast.

Toomas Takkis – kas väärtuseks lugeda ka seda, et inimene saab proovida, eksida?

Marvi Ehte – toetab tugisüsteemide vajadust. Muuta haridussüsteemi – üleminekuaasta põhikooli ja gümnaasiumi vahel, sest õpilased ja õpetajad ei ole enam samad, mis 10 a tagasi.

Viljar Aro – kutseuunitlus, täna iga kool reklaamib oma kooli. See, millised on õpilase võimed jne, sellega enam ei tegelda. Omal ajal olid koolides kutsekomisjonid, kus vesteldi õpilasega edasiõppimisest, isiksuse võimete hindamine. Siin on meil kasvuruum.

Ly Kallas – teinekord on hea, et on tagasilangus. Väikesed katsetused tulevad siiski kasuks. Leitakse õige eriala. Peame julgustama läbikukkujaid.

Anne Keerberg – peame õppima ebaõnnestumistest. See on loomulik areng. Muuta tuleb hoiakut, et kõiges tuleb õnnestuda.

Reeli Kõiv – kui jätkusuutlik on üks väike maakool, kui kvaliteetne on maakooli haridus? Leisil ei ole midagi häbenenud. Meie haridus on konkurentsivõimeline. Õpitulemused on seotud õpetajatega. Mis siis on puudu, et Leisi KK peab kaduma. Väike õpilaste arv. Kui suur peab olema see arv? Mina ei oska sellele vastata. Kas sünergial on seos kriitilise piiriga, kvaliteediga.

Reeli Kõiv räägib Leisi koolist. Kogukond ütleb, et keskkool peab jääma. Mida toob kaasa koolivõrgu tsentraliseerimine, et ei tekiks ääremaad? Kas hea haridus keskusest või oluline see, mis jääb maale?

Millised õpilased on väärt gümnaasiumi? Kas ainult need, kes lähevad edasi kõrgkooli või ka need, kes edasi näiteks ametikooli.

Riigigümnaasiumid võivad tekitada olukorra, kus osa lapsi võib jääda ilma heast haridusest. Sõit muudab koolipäeva ebamõistlikult pikaks, hakkab omakorda mõju avaldama. Väikekoolide kehvemad tulemused ei ole seotud laste arvuga, vaid laste võimekuse, kodude taustaga. Väikekooli väljakutse leida oma roll. Ei osata väärtustada keskkonda, milles praegu elame.

Priit Nurk – kvaliteet on liialt ületähtsustatud. Rõhutama peab, et õpetaja tahab oma tööd teha, mitte mõtleva ainult palgast, pingutama sisu mitte palga nimel. Laste valikute tegemine järjest hilistub. Minnakse ametikooli, kus keskharidus kergemini omandatav, õpitakse eriala, mis ei huvita.

Ly Kallas – väga raske on omandada koos nii eriala kui ka keskharidust.

Marvi Ehte – ühiskond ootab õpetajalt tasuta töö tegemist. Seda tingib õpetajate oma tegevus.

Raivo Peeters – kõik need 41 a on olnud pidev haridusreform, lõputu haridusuuendus. Nukker on see, et riigi roll on väga ebalev.

Õpetajad – ainult 14% on oma staatusega rahul. See on ju ime, et meil nii head tulemused on.

Purustatud on müüt, et koolide ära kaotamine toob kaasa märkimisväärselt suurema vaba raha palgatõusuks.

Maakonna hariduse arengukava: igas valla keskses peaks töötama tugev põhikool. See tagaks kogukonna hariduse kvaliteedi. Riik kaotas ära mõiste „algkool“, terminoloogias kõik põhikoolid. Meil on põhikoolid, kus õpib vaid 30-40 õpilast.

Riigigümnaasiumid – miks tehti, liiga palju keskkoole? Igasse kooli võiks suhtuda eraldi.

Saaremaale võiks taotleda hariduse autonoomia. Fakt on – nn torukoolide põhikoolide osa kaotab, kvaliteet langeb. Riigigümnaasiumide kogemust veel ajas pole, et saaks sellest järeldusi teha.

Sotsialiseerumine – täna suhtlemine – internetis, ei oma tähtsust, kus sa füüsiliselt oled.

HEV-lapsed – praeguses süsteemis võivad nad õppida tavakoolis. Puuduvad tingimused (abiõpetaja jne). Väikeses koolis, kus veel ka liitklassid, teema eriti valus, istub kuni probleem ajab üle ääre.

Ametikool – olematu kutseharidusesüsteem. Ametikooli põhiprobleem on seotud põhikooli järgsete õpilastega, näha, et vales kohas. Miks ei või anda seda keskkharidust edasi samamoodi nagu praegu? Edasi võib siiski minna õppima ametikooli. Kutsekeskharidus ei ole ikka sama mis üldkeskharidus.

Eesti riik ei oska teha midagi oma haritud inimestega. Meil ei ole neile midagi pakkuda.

Kairit Lindmäe – haridus hakkab pihta lasteaiast. Koostöös koduga. Suur osa karjäärinõustamisel. Jätkeb põhikoolis, gümnaasiumis. Inimesed ei ole ette valmistatud tööturu jaoks. Samas õpikeskkonnad on väga head. Ei tohiks ära unustada HEV-lapsi. Kuidas neid õpetada ja mis kooli lõpetamisele järgneb?

Marjana Prii – ettevalmistus peab olema laiapõhjaline, me ei tea, mida tulevik toob.

Jaanis Prii – Kvaliteeti ei saa üheselt mõõta. Saaremaa põhiprobleem on väljaränne. „Rindejoon“ ei ole hariduse kvaliteet põhikoolis, see on hariduse kvaliteet maakonna keskses. Kui see enam ei rahulda, siis lahkutakse. Kas Saaremaal peaks olema tugev riigigümnaasium? Kui kaotame maakonnakeskuse, siis kaotame tervikuna. Säilitamine on võtmeküsimus.

Toomas Takkis – kvaliteet – erinevate inimeste rahulolu – suhted, oskused.

- 1) hea õpetaja olemasolu – väärrika palga maksmine, tulemused tagavad ka rahulolu
- 2) tugevad juhid – hariduspoliitika on olnud tõmblev, koolid koolijuhi nägu
- 3) kõikvõimalikud valikuvõimalused

Järgmine koosolek – N (veebruar või märts).

Kutsuda koosolekule arenguosakonna esindaja, et saada ülevaade, millest me riigigümnaasiumist loobudes ilma jääme, abiprogrammide abikõlbulikkusele hinnangu saamiseks.

Jaanis Prii – kutsuda ka mõni KOV-i juht, kellel gümnaasiumi ei ole.

Ligikaudne järgmise koosoleku tööküsimus: võimaliku riigigümnaasiumi võimalik asukoht ja mõjud sellest lähtuvalt. Ette valmistada ja saata osalejatele enne koosolekut võimalikke variante.

Piret Pihel – koolivõrku peab hindama maakonna mõõtmes, et minimaliseerida isiklikud huvid.

Protokollisid Margit Kaldre ja Ölme Salumäe